

A MAGYAR ROVÁSÍRÁS ÉS A MÁTYÁS-KORI HUMANIZMUS

RÓNA-TAS ANDRÁS

A magyar rovásírás rejtélyeinek se szeri se száma. A rejtélyek mindjárt a nevével kezdődnek: „magyar” rovásírás vagy „székely” rovásírás? Hiteles emlékei három kivételével mind Erdélyből kerültek elő, az egyik, az isztambuli, ott járt, ott raboskodott, valószínűleg erdélyi ember írása. Az 1482-es felsőszemerédi, felvidéki felirat körül PÜSPÖKI NAGY PÉTER alapos munkái után is marad kételkedni való. A harmadikra alább még visszatérek. Az írással csak magyar nyelvű emlék került elő, úgy tűnik mégsem ismerhették egész Magyarországon, mert már a 13. században krónikásaink kifejezetten székely írásnak tartják. Az írásról a legkorábbi említést Kézai Simon mester krónikájában találjuk, abban a rétegben, amelyről nemzeti krónikáink kutatói mint a „hun történetről” beszélnek. Kézai így ír: „Maradt volna még a hunokból háromezer ember, kik a Krimhild csatából futással menekültek, kik is félvén a nyugati nemzetektől Árpád idejéig a Csigle-mezőn maradtak s ott magukat nem hunoknak, hanem Zakuloknak (*Zaculos*) nevezték. Ezek a zakulok ugyanis a hunok maradványai, kik midőn megtudták, hogy a magyarok Pannóniába másodsor visszajöttek, a visszatérőknek Ruthénia határszélein eléjük menének, s Pannóniát együtt meghódítván, abban részt nyertek, de nem a pannóniai síkon, hanem a vlahokkal együtt (*cum Blackis*) a határszéli hegyek közt kaptak osztályrészt. Ahonnan a vlahokkal összeelegyedve (*unde Blackis commixti*), mint mondják, azok betűit használják (*litteris ipsorum uti perhibentur*)” (vö. SEBESTYÉN GÉZA, *A magyar rovásírás hiteles emlékei*, Bp. 1915, 32.o, a továbbiakban MRH). Ez a híradás mindenesetre annyit bizonyosan jelent, hogy árpádkori királyaink udvarában a 13. században, de valószínűleg már előbb, nem ismerték a rovásírást. Kézainak az írás idegen volt.

Rejtély az írás eredete is. Azok a párhuzamok melyeket annak a nézetnek az alátámasztására szoktak már NAGY GÉZA óta felhozni, hogy a magyar rovásírás összefügg a jól ismert keleti türk rovásírással, nem elegendőek a két írás történeti kapcsolatának megértéséhez. NÉMETH GYULA közvetett, de szoros összefüggést látott, a keleti türk rovásírás megfejtője, VILHELM THOMSEN a két írás kapcsolata mellett felhozott érveket nem tartotta meggyőzőknek.

1598-ban TELEGDY JÁNOS írt egy kis művet a magyar rovásírásról. E kis mű körül is van rejtély, ugyanis bizonytalan, hogy valaha nyomtatásban megjelent-e. Az 1598-ban Leidenben állítólag kinyomott példánynak egyetlen darabja sem került még elő. Kéziratát azonban sokan másolták, előbb a kor kiemelkedő tudósai, majd

az ő és műveik révén a 17. század művelt magyarjai. Ennek köszönhetjük a magyar rovásírás „második életét”. Sokan használták, írtak vele, egyesek megkíséreltek vele korábbi emlékeket „előállítani”, mások egyszerűen „magyar” írásként vagy titkos írásként használták. Ezért a kutatás megkülönbözteti azokat az emlékeket, amelyek Telegdi munkája előtti időkből valók, vagy, ha későbbi időből is származnak, bizonyíthatóan függetlenek tőle.

Szorgalmas kutatóink áldozatos munkája és a szerencse következtében ma már vagy tizenöt-tizenhat olyan emléket tartunk számon, amelyeket SEBESTYÉN kifejezésével a magyar rovásírás hiteles emlékének tartunk. (Legutolsó áttekintésüket ld. a FERENCZY testvérek cikkében az 1979-ben Bukarestben megjelent Művelődéstörténeti Tanulmányokban.) Ezen emlékek egy további rejtélye az, hogy a legkorábbi emlékek sem korábbiak a 15. század végénél.

Mi lehetett az oka annak, hogy a 15. század második felében egyszerre csak felbukkannak ezek az emlékek?

A magyar rovásírás három legkorábbi emlékét csak közvetve tudjuk datálni. A negyedik, a felsőszemerédi dátuma kétségtelen: 1482, viszont olvasata bizonytalan. Két felirat dátuma közvetve ismerhető. A homoródkarácsonyi feliratnak 1495 előtt kellett készülnie, mert egy olyan toronyba volt befalazva, amely ekkor épült. A derzsi téglá, amelybe a rövidke feliratot a téglá égetése előtt karcolták be, egy ablak befalazásához került felhasználásra, s ezt az ablakot a 16. század elején falazhatták be.

A legérdekesebb a nikolsburgi rovásábécé története. A nikolsburgi rovásábécéről azóta, amióta JAKUBOVICH EMIL közzétette, sikerült néhány érdekes dolgot kideríteni. Előbb azonban ismerkedjünk meg a nikolsburgi rovásábécé előkerülésének történetével: 1933 novemberében a svájci/Luzernben árverésre került a Dietrichstein család morvaországi, nikolsburgi (ma Mikulovo, Csehszlovákia) kastélykönyvtára. Az árverés céljaira már jóelőre a legbecsesebb darabokról egy 147 lapos 39 képtáblával ellátott könyvjegyzéket készítettek. A budapesti jeles könyvkereskedő, Ranschburg Gusztáv fia, Ranschburg György, 1933. október 28-án felhívta Jakubovich Emilnek, a Széchényi Könyvtár igazgatójának figyelmét a gyűjtemény egy darabjára. Ez a mű egy 1483-ban nyomtatott ösnyomtatvány volt. A hátsó hártavédő levél egyik oldalán „Litterae Siculorum, quas sculpunt vel cidunt in lignis” cím alatt 47 betűjegyből álló rúnaszerű alfabétum volt olvasható, fölébeírt magyarázatokkal, s alatta ugyanazon a lapon „Litterae Judaeorum et menses” felirattal a zsidó ábécé és hónapnevek.

Jakubovich azonnal felismerte, hogy páratlan leletre bukkantak. Megkérte Ranschburg Györgyöt, hogy szerezzen be fényképeket a kérdéses oldalról. Ranschburg táviratozott Bécsbe, ahova a könyvtár anyaga addigra megérkezett, és két nap alatt, 1933 október 30-án a fényképek Jakubovich kezei között voltak (el kell ismerni, ez szép és ma is tiszteletre méltó teljesítmény!). Jakubovich, megbizonyosodván arról, hogy egy felbecsülhetetlen értékű műről van szó, azonnal lépéseket tett, hogy a Széchényi Könyvtár számára a művet megszerezze. Hogy ez hatékony volt, azt az bizonyítja, hogy „Ranschburg Györgyöt útlevéllal, megfelelő összegű külföldi valutával és kiviteli engedéllyel felszerelve még aznap, október 30-án útnak

bocsájtottuk Bécsbe az emlék megszerzésére” (JAKUBOVICH E., *A székely rovásírás legrégebbi ábécéi*, Budapest 1935, 3.o.). Jakubovich még az árverés előtt meg akarta venni a művet, ez azonban nem járt sikerrel. A család jogtanácsosa az árverésen elérhető maximális ár többszörösét kérte, így aztán több napi alkudozás következett, amely egy furcsa de érthető alkuval ért véget. „...több napi alkudozás után, kedvünk ellenére kénytelenek voltunk távirati úton hozzájárulni ahhoz, hogy a bennünk elsősorban érdeklő, rovásábécével beírt hártya-védő-levél a vele semmiféle tárgyi összefüggésben nem lévő ösnyomtatványtól különválasztassék és a rendelkezésünkre álló összegért megvétessék. Így a rovásírásos emlék november 4-én az Országos Széchényi Könyvtár birtokába jutott” (uo.).

Maga az 1483-as mű a luzerni árverésen idegen kezekbe került, és azóta, sajnos, eltűnt. A mű egy másik példánya megvan az Egyetemi Könyvtárban, a nikolsburgi példányban azonban elől olvasható volt az egykori tulajdonos neve: PHILIPI DE PENCZICZ és a címere. Jakubovich erről a Penčic-i Fülöpről semmi közelebbit nem tudott megállapítani. Ez a Penčic nevű helység (sőt két ilyen nevű is van) Brünntől 86, Nikolsburgtól 100 és Olmüctől 15 kilométerre van. J. SIEBMACHER nagy heraldikai kézikönyvéből tudjuk, hogy a Penčic család ősi lakhelye Olmüctől egy mérföldre keletre volt. A család egyik ágának, a Kis Penčic-i birtokosoknak első említését 1381-ben jegyezték fel. A család másik, s valószínűleg minket érdeklő ágát először 1480-ban említik. 1485-ben a család egy Otik nevű tagja fiaival, Mikulaš-sal és Bartoš-sal szerepel oklevelekben. Így aztán azóta is rejtély, hogyan került ez a, talán legkorábbi, rovásírásos emlékünkhöz Csehországba.

Magáról az emlékről a szakemberek megállapították, hogy „... mielőtt az ösnyomtatvány hátsó védőleveléül alkalmazták, már egy korábbi könyv, nyilván kódex, első táblájának belső borítólapja volt” (JAKUBOVICH, i.m. 5.o.) ebből JAKUBOVICH arra következtetett, hogy maga az emlék az 1483-as nyomtatványnál jó pár évtizeddel korábbi. Megvallom ezt az utolsó következtetést nem tartom teljesen meggyőzőnek, ugyanis az 1483-ban nyomtatott könyvet később is bekötötték egy korábbi kódex kötésével.

Mikor, hogyan és miért került ez a fontos művelődéstörténeti emlékünkhöz Morvaországba, ez is egyike a megfejtetlen rejtélyeknek.

JAKUBOVICH óta, komoly formában az emlékkel DÁN RÓBERT foglalkozott, aki egy 1964-ben Amerikában megjelent cikkében (*Studies in Bibliography and Book*, VI, 150–152 ol.) az emlék héber ábécéjéről és a hónapok neveiről írt. A datálásra vonatkozóan egyetértett Jakubovichcsal, és ő is a 15. század második feléből valónak tartja az emléket.

A nyomok tehát Mátyás korába vezetnek.

Ugorjunk most néhány ezer kilométert. 1492-ben Moszkvában megjelent egy orosz nyelvű kis írás, melynek címe: *A laodiceaiakhoz írt levél*. Ez a cím eredetileg egy Szent Pálnak tulajdonított ún. apokrif irat címe volt, de ami e cím mögött meghúzódik, annak ehhez az apokrif levélhez semmi köze. Két részből áll. Az első vallási tartalmú, és a lélek szabad akaratáról elmélkedik. A második rész furcsa négyzeteket tartalmaz, minden négyzetben két betű van, az egyik piros, a másik fekete tintával írva. Persze az eredeti nem maradt fent, csak igen sok másolat;

azonban a rendelkezésre álló másolatok fényképéről (ld. N. A. KAZAKOVA–JA. SZ. LURJO, *Antifeodalnŭje jereticseskije dvizsenija na Ruszi*, Moszkva, 1955. 266–276) annyi megállapítható, hogy a piros betűk cirill betűk, a feketék eredetileg nem azok voltak, a másolás folytán azonban alakjuk mind hasonlóbba lett a cirill betűkéhez. Bizonyos, hogy egy titkosírásról van szó, méghozzá nem az ekorban használatos számkóddal működő, hanem olyan, ahol a fekete betűk és a piros betűk között valamilyen rendszer szerint összefüggés volt. A fekete betűk némelyikébe csak igen nagy fantáziával lehet a székely rovásírás valamely betűjét beleképzélni. Dehát hogyan is kerülne ez oda?

Erre elég könnyű válaszolni. A mű szerzője nem más mint a magyar történelemből ismert Fedor Kuricin. Fedor Kuricin III. Iván orosz cár követeként 1482-ben érkezik Mátyás udvarába. E követjárásról többen írtak, legutóbb ÁGOSTON MAGDOLNA a József Attila Tudományegyetem Bölcsésztudományi Karának *Acta Juvenum* című folyóiratában (1975) és TARDY LAJOS A tatárországi rabszolgakereskedelem és a magyarok a XIII–XV. században, (Bp. 1980, 43. old.) című, nemrég Szegeden németül is megjelent művében. E követjárásról annyi ismeretes, hogy célja az volt, hogy Mátyást rábeszélje egy lengyelelles szövetségre. A követjárás néhány más része azonban eddig homályban maradt. Mindenek előtt az, hogy Fedor Kuricin szokatlanul hosszú időt töltött Mátyás udvarában. 1486. március 23. (régí idősámítás szerint) a dátuma annak a levélnek, amelyet III. Iván Mengli Girej krimi kánnak írt. Ebben megköszöni a krimi kánnak, hogy közbenjárt a török szultánnál annak érdekében, hogy az engedje el a fogságába esett Kuricint. Kuricint a törökök Ak Kermennél fogták el, s azt tudjuk, hogy Ak Kerment a törökök 1484-ben foglalták el, Kuricin tehát 1484 után kerülhetett kezeik közé. Igaz, Budáról menet még meglátogatta Nagy István moldvai vajdát, de ott tartózkodása alig lehetett hosszú idejű. Mindenesetre annyi bizonyos, hogy Kuricin két-három évig a budai humanisták között tartózkodott.

Hogy ez a tartózkodás nem múlt el nyomtalanul, arról már 1490-ben értesülünk. Gennadij, Novgorod érseke ebben az évben két levél megírására is elszánja magát. Az egyik címzettje Zoszima, a moszkvai metropolita, a másik a hamarosan ugyancsak Moszkvába összehívandó püspöki szinódus. Gennadij levelében jelentést tesz arról az eretnekségről, amely a birodalomban felütötte a fejét, és hathatós beavatkozást kér. Az eretnekségről, melynek történetét alaposan feldolgozta a szovjet történettudomány, Gennadij azt írta „... mindez a szerencsétlenség pedig attól az időtől van, amikor Kuricin a magyarok földjéről megérkezett (*a tyeh meszt, kak Kuricin iz ugorszkije zemlji prijehal*). Sőt, Kuricin egy „ugort” vagyis magyart is hozott magával (*ugrjanin, Martinkom zovut*), s mindezek miatt minden rossz kezdeményezője ez a Kuricin. (KAZAKOVA — LURJO, i.m. 377, 381. oldalak). Az eretnekeket, akik elleni vádak között az akkor szokásos „zsidózás” is szerepel, 1492-ben kivégzik.

Az űgy háttérében folyó személyi intrikákról, III. Iván egyházpolitikájáról itt most nincs alkalom írni, pusztán annyit jegyeznek meg, hogy ez volt az az idő, amikor Konstantinápoly eleste után a pápaság lehetőséget látott a keleti egyházzal való újraegyesülésre, s e terveiben Mátyás nem kis szerepet játszott. A Mátyás udvarába érkezett orosz követnek tehát különös figyelmet szenteltek.

Hogy ebben az időben divat volt a különféle ábécék gyűjtése, azt egy egykorú másik emlékből tudjuk. 1489-ből származik egy másik munka, amely több ábécét is tartalmaz, többek között a héber, az ószír és a „jugor” ábécét, ez utóbbi a török ujjur ábécé. Mindez természetesen csak a lehetőségét teszi valószínűvé, hogy Kuricin Mátyás udvarában megismerte a magyar rovásírást.

Arra azonban már van máshonnan adatunk, hogy Mátyás udvarában nemcsak hogy ismerték a rovásírást, hanem fontos szerepet is szántak neki, ha nem is az ország akkori életében, hanem Mátyás dicsőítésében.

Fentebb említettem és idéztem, hogy Kézai mit ír a rovásírásról. A már Mátyás ideje alatt készült Budai Krónika hallgat a rovásírásról. Ezzel szemben Thuróczi két helyen is foglalkozik vele. Először az előszóban ír a rovásírásról. Mivel úgy tapasztalta, hogy „...Szkítiáról, a világnak arról a részéről, ahol állítólag a magyarok is felbukkantak, sok mindent kihagytak, mellőztek vagy más szerzők állításaitól eltérően tárgyaltak”, úgy látja, hogy magának kell a tollat kezébe vennie. „Úgy tetszett ugyanis, hogy még a nagy Attila király viselt dolgainak a dicsőségéről is, mivel gyenge toll foglalta írásba, szinte hallgatnak, noha az ő viselt dolgai nem kevésbé méltók a dicsőítésre. De nem a régi magyarokat kell azzal a vétekekkel vádolnunk, hogy viselt dolgaik emlékezetét a feledékenység mély tengerébe engedték süllyedni. Az embereknek az a nemzedéke, amely ez események korában élt, inkább a fegyverek zajával, mint a betűvetés tudományával volt elfoglalva. Mert hiszen a mi korunkban is ugyanennek a nemzetnek egy része, amely Erdély tájain lakik, tud valamiféle betűket a fába vésni, és e rovást használva betűvetés módjára él vele” (HORVÁTH JÁNOS fordítása, Budapest 1978, 13–14. oldalak), a latin szöveg: „... *characteres quosdam ligno sculpsit, et talis scripturae usu literarum ad instar vivit*” (MRH 32. old.). Majd Thuróczi így folytatja: „Azt hiszem, csak az idegen népek gyűlölködése fosztotta meg Attila királyt attól a dicső tolltól, amely az általa aratott győzelmekhez méltó lett volna, és ez sikkasztotta el Attila királytól a császári cím dicsőségét is.”

Hogy Thuróczi valóban hitte-e ezt vagy nem, nem tudnám megmondani, az azonban igen valószínű, hogy a „második Attilaként” dicsőített Mátyás királyunk császári ambíciói nemigen lehettek mélyen elrejtve. A szöveg magán viseli a betoldás jellegét, s eredetileg bizonyára úgy szólt, hogy a hunok el voltak foglalva a harccal azért nem tudták megírni Attila dicső tetteit, az ellenség, a rómaiak meg „gyűlölködésből” hallgatták el az igazságot. S csak később toldhatta be Thuróczi a szövegbe azt, hogy a hunoknak még írásuk is volt — csak éppen nem használták. Ez pedig akkor juthatott eszébe, amikor a székelyekről szóló fejezetét írta. Ebben nagyjából követi a korábbi krónikákat, de Kézai mondatának csak a fele kerül ide: „Ők még nem felejtették el a szkíta betűket, és ezeket nem is tintával vetik papirosra, hanem botokra vésik be ügyesen, rovás módjára” (HORVÁTH JÁNOS, i.m. 75–75 oldalak). Ha ugyanis a székelyek ittmaradt hunok, úgy persze az írásuk is az. „A mi időnkben nem is kételkedik senki benne, hogy a székelyek azoknak a hunoknak a maradékai, akik először jöttek be Pannóniába, és mert az ő népük, úgy látszik nem keveredett azóta sem idegen vérrrel, erkölcsükben is szigorúbbak, a földek felosztásában is különböznek a többi magyaroktól” (i.h.).

Thuróczi krónikájának megírásában és első nyomtatott kiadásában nagy szerepet játszott a kor egy kiemelkedő személyisége Filipec János.

Filipec János 1431-ben született Prostannában (ma Prostějov). Apja huszita mozgalmakban vett részt, Filip, vagy morva kicsinyítő képzővel ellátott nevével Filipec, Mátyás morvaországi hadjárata idején csatlakozik a királyhoz. Mátyás igen hamar felismeri képességeit. Ő utazik Beatrix kezét megkérni, de Corvin János számára a Sforza lányt is ő kéri meg, tárgyal a francia királlyal, és minden okunk megvan arra, hogy feltételezzük, hogy Fedor Kuricin fő tárgyaló partnere is ő volt. 1476-ban lett váradi püspök. Ransanus leírja gazdag humanista könyvtárát. 1484-ben az olmüci káptalan püspökké választja, nyilván Mátyás kívánságára. Az olmüci püspöki szék elfoglalása Filipecnek nyilván régi vágya lehetett, hiszen Olmüc mellett született, s valószínűleg Olmücben tanult. A pápa azonban nem iktatja be, mert feljelentés érkezett ellene huszitizmus vádjával. Mátyás, aki Filipecet ebben az évben főkancellárrá is kinevezi, püspöki kormányzónak iktatja be Olmücben, dacolva a pápa kívánságával. Filipec alapítja meg a brünni nyomdát, és ebben a nyomdában adják ki először Thuróczi Krónikáját.

Akár azonos a nikolsburgi rovásábécét kötéstáblaként használó Philip a mi Filipecünkkel, akár közeli barátja volt, az út, ahogy a rovásábécé elkerülhetett Olmüc mellé, eléggé világosnak tűnik. Alátámasztja ezt még az is, hogy 1957-ben, CSAPODI CSABA a drezdai Szász Könyvtárban megtalálta Filipec egy saját tulajdoni bejegyzésű könyvét. Ez két Avicenna-mű latin fordítása összekötve, az egyik 1483-ban, a másik 1484-ben készült Velencében. Az egybekötött mű hátsó lapján latin nyelvű bejegyzés Filipec saját kezével, itt Ioannes-nak nevezi magát (ez váradi püspökeként egyházi neve), a latin nyelvű szöveg végén cseh nyelvű rövid mondatocska áll: *A to gest prawa prawda*. Miután a nikolsburgi rovásábécé is egy 1483-as nyomtatvány hátlapjából került elő, s a kötés ott is nem egyidős a művel, de sokkal későbbi sem lehet, azt hiszem, hogy a szakemberek nem fogják túlságosan merésznek tartani azt a feltételezésemet, hogy a fényesen illuminált nikolsburgi ősnymtatvány magyarországi eredetű volt. Corvina nem lehetett, de származhatott például a Ransanus által megcsodált nagyváradi püspöki könyvtárból.

Joannes Filipecnek ugyanis tudnia kellett a magyar rovásírásról, ezt egyfelől Thuróczi Krónikája másfelől Kuricin szomorú története bizonyítja.

Ha pedig a Mátyás-kori humanisták ilyen jól ismerték a rovásírást (Bonfini is megemlékezik róla) talán megkaptuk a kulcsot annak a rejtélynek a megoldásához, hogy miért jelenik meg ebben a korban a rovásírás. A régiségek iránt oly fogékony humanisták bányászták ki valahonnan, és kezdték el, ha kis körben is, de használni. Amit addig, évszázadokig, csak fára róttak, s e fára rótt emlékek sajnos elpusztultak, azt most már kőbe vésték, téglába karcolták, freskóra festették, sőt mint az 1515 utáni időből származó isztambuli felirat, titkos írásként is használták.

Az isztambuli felirat maga tartalmazza az „ezer öczaz tizenöt esztendőben irtak eszt” dátumot, mégis azt hiszem, hogy a felirat egy-két évvel későbbi. A feliratot 1553 és 1555 között Isztambulban járó DERNSCHWAM másolta le, és adta ki 1568-ban. Érdekes, hogy a követséget vezető Verancsics tudott a magyar rovásírásról, erről feljegyzéseiben be is számol (MRH 33–34. old.), másrészt Dernschwam 1520 és 1530

között nemcsak járt Erdélyben, hanem ott feliratokat is másolt (ld. TARDY L., Régi magyar követjárások Keleten, 1971, 123–127), mégsem tudta az isztambuli feliratot megfejteni. A felirat után mindössze annyit írt: *ld. Olaus Magnus*, akinek *Historia de gentibus septentrionalibus* c. művét 1555-ben adták ki Rómában. Ebből bizonyos, Verancsics vagy nem értette vagy nem látta az isztambuli rovásírásos feliratot, Dernschwam pedig Erdélyben nem ismerkedett meg a rovásírással. Nem volt olyan szerencséje, mint az 1690-ben Brassóban járt olasz hadimérnöknek, Marsiglinek, akinek sikerült egy rovásírásos kalendáriumot lemásolnia, a betűk magyarázatával együtt.

DERNSCHWAM másolatának (az eredeti elpusztult) néhány apró hibája árulkodik arról, hogy az írást nem ismerő másolta le a feliratot. A portához küldött fényes követség tehát már nem ismerte a rovásírást, míg elődeik 1515 körül még igen. Indokolt volt tehát Baranyai Decsi János buzdítása 1598-ban, hogy Telegdi adja ki Rudimentáját. Baranyai Decsi levele Telegdi művének előszavaként szerepel a kéziratokban.

A Mátyás-kori humanizmus tehát rovásírásunk történetének egy külön, önálló korszakát jelentette.*

THE HUNGARIAN RUNIC SCRIPT AND HUMANISM IN THE AGE OF KING MATTHIAS

by

ANDRÁS RÓNA-TAS

One of the unsolved problems of the Hungarian or Sekler Runic script is that practically all of its early monuments occur only among the Seklers in Transylvania. None of the authentic monuments is older than the second half of the 15th century, though its existence is mentioned in 13th century sources. In 1598 J. Telegdi wrote a booklet on the script and from this time we can observe a revival of the script. At the present time about 15 monuments are known which are older than or independent of the work Telegdi. One of the oldest monuments is the so-called Alphabet of Nikolsburg. The paper deals with the history of this Alphabet. It was discovered on the cover of an incunabula dated 1483. The owner of the book was a certain Philip of Penchich and the family's hereditary lands lay 15 km from Olmütz. In the humanist court of King Matthias a certain Philipec played a key role. He was born near Olmütz, studied there and was nominated Bishop of Olmütz by King Matthias. Earlier he had been Bishop of Várad. He founded the printing house of Brünn (Brno) where the Chronicle of Thuróczi was printed. In the Chronicle of Thuróczi the Sekler script is praised as the script of the Huns and the glorification of the Huns formed part of humanist efforts to propagate Matthias as the „second Attila”. A Russian envoy Fedor Kuricin, who visited the court of Matthias in 1482 and lived there for two or three years, was later accused in Moscow of heresy. Among his works there was a kind of secret script the model of which could have been the Sekler script. The author claims that the Sekler Runic script was known at the court of King Matthias and humanist scholars may have had a part in the history of this script.

* Az Irodalomtudományi Intézet Reneszánsz-kutató Osztálya és az egyetemek régi magyar irodalom-történeti tanszékeinek közös rendezésében tartott ülészakon, 1983. május 20-án elhangzott előadás első fele. Az előadás második része a magyar rovásírás eredetének egyik rejtélyével foglalkozott.